

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

8 martie 2011 *

În cauza C-34/09,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de tribunal du travail de Bruxelles (Belgia), prin decizia din 19 decembrie 2008, primită de Curte la 26 ianuarie 2009, în procedura

Gerardo Ruiz Zambrano

împotriva

Office national de l'emploi (ONEm),

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, președinte, domnii A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues (raportor), K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, președinți de cameră, A. Rosas, M. Ilešič, J. Malenovský, U. Lohmus, E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen și doamna M. Berger, judecători,

* Limba de procedură: franceza.

avocat general: doamna E. Sharpston,
grefier: doamna R. Șereș, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 26 ianuarie 2010,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru domnul Ruiz Zambrano, de P. Robert, avocat;
- pentru guvernul belgian, de doamna C. Pochet, în calitate de agent, asistată de F. Motulsky și de K. de Haes, avocați;
- pentru guvernul danez, de doamna B. Weis Fogh, în calitate de agent;
- pentru guvernul german, de domnii M. Lumma și N. Graf Vitzthum, în calitate de agenți;
- pentru Irlanda, de domnul D. O’Hagan, în calitate de agent, asistat de domnul D. Conlan Smyth, barrister;
- pentru guvernul elen, de doamnele S. Vodina, T. Papadopoulou și M. Michelogiannaki, în calitate de agenți;
- pentru guvernul francez, de doamna A. Czubinski, în calitate de agent;

- pentru guvernul olandez, de doamna C. Wissels și de domnii M. de Grave și J. Langer, în calitate de agenți;

- pentru guvernul austriac, de domnul E. Riedl, în calitate de agent;

- pentru guvernul polonez, de domnul M. Dowgiewicz și ulterior de domnul M. Szpunar, în calitate de agenți;

- pentru Comisia Europeană, de doamna D. Maidani și de domnul M. Wilderspin, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 30 septembrie 2010,

pronunță prezenta

Hotărâre

- ¹ Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolelor 12 CE, 17 CE și 18 CE, precum și a articolelor 21, 24 și 34 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „Carta drepturilor fundamentale”).

- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Ruiz Zambrano, resortisant columbian, pe de o parte, și Office national de l'emploi [Oficiul național pentru ocuparea forței de muncă] (ONEm), pe de altă parte, cu privire la refuzul acestuia din urmă de a-i recunoaște dreptul la ajutor de șomaj în temeiul legislației belgiene.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE (JO L 158, p. 77, rectificare în JO 2004, L 229, p. 35, și în JO 2005, L 197, p. 34, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 56), prevede:

„Prezenta directivă se aplică oricărui cetățean al Uniunii care se deplasează sau își are reședința într-un stat membru, altul decât cel al cărui resortisant este, precum și membrilor familiei sale, conform definiției de la articolul 2 punctul 2, care îl însoțesc sau i se alătură.”

Dreptul național

Codul privind cetățenia belgiană

- 4 Potrivit articolului 10 primul paragraf din Codul privind cetățenia belgiană (code de la nationalité belge, *Moniteur belge* din 12 iulie 1984, p. 10095), în versiunea aflată în vigoare la data faptelor din acțiunea principală (denumit în continuare „Codul privind cetățenia belgiană”):

„Este belgian copilul născut în Belgia și care, în orice moment înainte de a împlini vârsta de 18 ani sau înainte de emancipare, ar deveni apatrid dacă nu ar avea această cetățenie.”

Decretul regal din 25 noiembrie 1991

- 5 Articolul 30 primul paragraf din Decretul regal din 25 noiembrie 1991 privind reglementarea șomajului (arrêté royal du 25 novembre 1991 portant réglementation du chômage, *Moniteur belge* din 31 decembrie 1991, p. 29888) prevede:

„Pentru a fi eligibil în vederea primirii ajutorului de șomaj, lucrătorul cu normă întreagă trebuie să acumuleze un stagiul de cotizare care cuprinde următorul număr de zile lucrătoare:

[...]

2° 468 de zile pe parcursul ultimelor 27 de luni anterioare [...] cereri[i] [de ajutor de șomaj], dacă lucrătorul are peste 36 de ani, dar mai puțin de 50 de ani;

[...]”

6 Articolul 43 alineatul 1 din același decret regal prevede:

„Fără a aduce atingere prevederilor anterioare, lucrătorul străin sau apatrid are dreptul la ajutor de șomaj dacă îndeplinește condițiile prevăzute de legislația privind străinii și de cea cu privire la angajarea forței de muncă străine.

Munca efectuată în Belgia nu este luată în considerare dacă nu îndeplinește condițiile prevăzute de legislația privind angajarea forței de muncă străine.

[...]”

7 Potrivit articolului 69 alineatul 1 din acest decret regal:

„Pentru a beneficia de ajutor de șomaj, șomerul străin sau apatrid trebuie să îndeplinească condițiile prevăzute de legislația privind străinii și de cea cu privire la angajarea forței de muncă străine.”

Decretul-lege din 28 decembrie 1944

- 8 Articolul 7 alineatul 14 din Decretul-lege din 28 decembrie 1944 privind securitatea socială a lucrătorilor (arrêté-loi du 28 décembre 1944 concernant la sécurité sociale des travailleurs, *Moniteur belge* din 30 decembrie 1944), introdus prin Legea-cadru din 2 august 2002 (loi-programme du 2 août 2002, *Moniteur belge* din 29 august 2002, p. 38408) are următorul cuprins:

„Lucrătorul străin sau apatrid poate beneficia de ajutor de șomaj numai dacă, la momentul depunerii cererii de ajutor de șomaj, îndeplinește condițiile prevăzute de legislația privind șederea și de cea cu privire la angajarea forței de muncă străine.

Munca efectuată în Belgia de lucrătorul străin sau apatrid este luată în considerare pentru îndeplinirea condițiilor privind stagiul de cotizare numai dacă aceasta s-a efectuat în conformitate cu legislația privind angajarea forței de muncă străine.

[...]”

Legea din 30 aprilie 1999

- 9 Articolul 4 alineatul 1 din Legea din 30 aprilie 1999 privind încadrarea în muncă a lucrătorilor străini (loi du 30 avril 1999 relative à l'occupation des travailleurs étrangers, *Moniteur belge* din 21 mai 1999, p. 17800) prevede:

„Angajatorul care dorește să încadreze în muncă un lucrător străin trebuie să obțină în prealabil permisul de muncă de la autoritatea competentă.

Angajatorul poate utiliza serviciile unui lucrător numai în limitele stabilite de acest permis.

Regele poate deroga de la primul paragraf în cazurile pe care le stabilește.”

- 10 Potrivit articolului 7 din legea menționată:

„Regele poate, prin decret adoptat în Consiliul de Miniștri, să scutească de obligația de a obține permisul de muncă acele categorii de lucrători străini pe care le stabilește.

Angajatorii lucrătorilor străini menționați la paragraful anterior sunt scutiți de obligația de a obține permisul de muncă.”

Decretul regal din 9 iunie 1999

- 11 Articolul 2 alineatul 2 din Decretul regal din 9 iunie 1999 privind punerea în aplicare a Legii din 30 aprilie 1999 privind încadrarea în muncă a lucrătorilor străini (arrêté royal du 9 juin 1999 portant exécution de la loi du 30 avril 1999 relative à l'occupation des travailleurs étrangers, *Moniteur belge* din 26 iunie 1999, p. 24162) prevede:

„Sunt scutiți de obligația de a obține permisul de muncă:

[...]

2° soțul unui cetățean belgian și, cu condiția de a veni să se stabilească sau de a se stabili cu unul dintre aceștia:

- a) descendenții, cu vârste de până la 21 de ani sau aflați în întreținerea cetățeanului belgian sau a soțului acestuia;
- b) ascendenții, aflați în întreținere, ai cetățeanului belgian sau ai soțului acestuia;
- c) soțul persoanelor prevăzute la literele a) și b);

[...]"

Legea din 15 decembrie 1980

- ¹² Articolul 9 din Legea din 15 decembrie 1980 privind accesul pe teritoriul belgian, șederea, stabilirea și returnarea forțată a străinilor (loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers, *Moniteur belge* din 31 decembrie 1980, p. 14584), în versiunea aplicabilă în acțiunea principală (denumită în continuare „Legea din 15 decembrie 1980”), prevede:

„Pentru a putea locui în Regat după expirarea termenului stabilit la articolul 6, străinul care nu se află în unul din cazurile prevăzute la articolul 10 trebuie să fie autorizat în acest sens de ministru sau de reprezentantul acestuia.

Cu excepția derogărilor prevăzute de un tratat internațional, de o lege sau de un decret regal, străinul trebuie să solicite această autorizație reprezentanței diplomatice sau consulare belgiene competente în funcție de locul său de reședință sau de locuința sa din străinătate.

În cazul unor împrejurări excepționale, această autorizație îi poate fi solicitată de străinul primarului din localitatea în care locuiește, care o va transmite ministrului sau reprezentantului acestuia. În această situație, autorizația va fi eliberată în Belgia.”

13 Articolul 40 din aceeași lege prevede:

„§ 1. Fără a aduce atingere dispozițiilor prevăzute de regulamentele Consiliului [Uniunii Europene] și ale Comisiei Comunităților Europene și dispozițiilor mai favorabile de care străinul C.E. s-ar putea prevala, sunt aplicabile dispozițiile de mai jos.

§ 2. În aplicarea prezentei legi, prin străin C.E. se înțelege orice resortisant al unui stat membru al Comunităților Europene care își are reședința sau se deplasează în Regat și care:

- 1° exercită ori intenționează să exercite în acest stat o activitate salariată ori o activitate independentă sau
- 2° beneficiază ori intenționează să beneficieze în acest stat de o prestare de servicii sau
- 3° beneficiază ori intenționează să beneficieze în acest stat de dreptul de a rămâne sau

- 4° beneficiază ori intenționează să beneficieze în acest stat de dreptul de ședere după ce a încetat o activitate profesională exercitată în Comunitate sau
- 5° urmează ori intenționează să urmeze în acest stat, cu titlu principal, o formare profesională într-o unitate de învățământ autorizată sau
- 6° nu se încadrează în niciuna dintre categoriile prevăzute la punctele 1°-5°.

§ 3. Cu excepția unor dispoziții contrare ale prezentei legi, sunt asimilate străinului C.E. menționat la § 2, 1°, 2° și 3°, indiferent de cetățenia lor, persoanele de mai jos, cu condiția de a veni să se stabilească sau de a se stabili cu acesta:

- 1° soțul său;
- 2° descendenții săi sau ai soțului său, cu vârsta de până la 21 de ani sau care se află în întreținerea acestora;
- 3° ascendenții săi sau ai soțului său care se află în întreținerea acestora;
- 4° soțul persoanelor menționate la punctele 2° și 3°.

§4. Cu excepția unor dispoziții contrare ale prezentei legi, sunt asimilate străinului C.E.

menționat la § 2, 4° și 6°, indiferent de cetățenia lor, persoanele de mai jos, cu condiția de a veni să se stabilească sau de a se stabili cu acesta:

- 1° soțul său;
- 2° descendenții săi sau ai soțului său care se află în întreținerea acestora;
- 3° ascendenții săi sau ai soțului său care se află în întreținerea acestora;
- 4° soțul persoanelor menționate la punctele 2° și 3°.

§ 5. Cu excepția unor dispoziții contrare ale prezentei legi, sunt asimilați străinului C.E. menționat la § 2, 5°, indiferent de cetățenia lor, soțul și copiii săi sau ai soțului său care se află în întreținerea acestora, cu condiția de a veni să se stabilească sau de a se stabili cu acesta.

§ 6. Sunt de asemenea asimilați străinului C.E. soțul unui cetățean belgian care vine să se stabilească sau se stabilește cu acesta, precum și descendenții cu vârsta de până la 21 de ani sau care se află în întreținerea acestora, ascendenții care se află în întreținerea acestora și soțul acestor descendenți sau al acestor ascendenți care vin să se stabilească sau se stabilesc împreună cu aceștia.”

Acțiunea principală și întrebările preliminare

- ¹⁴ La 14 aprilie 1999, domnul Ruiz Zambrano a solicitat azil în Belgia, unde intrase pe baza unei vize emise de Ambasada Belgiei din Bogota (Columbia). În luna februarie 2000, soția sa, și aceasta de naționalitate columbiană, a solicitat de asemenea să beneficieze de statutul de refugiat în acest stat membru.

- 15 Prin decizia din 11 septembrie 2000, autoritățile belgiene au refuzat să admită cererile acestora, completând ordinul de a părăsi teritoriul care le era notificat cu o clauză de nereturnare în Columbia, având în vedere situația de război civil care domina în această țară.
- 16 La 20 octombrie 2000, domnul Ruiz Zambrano a depus o cerere de regularizare a șederii sale în temeiul articolului 9 al treilea paragraf din Legea din 15 decembrie 1980. În cererea sa, acesta invoca imposibilitatea absolută de a se întoarce în Columbia și deteriorarea extremă a situației în această țară, subliniind, pe de altă parte, eforturile sale de integrare în societatea belgiană, învățarea limbii franceze și faptul că fiul său frecventa grădinița, pe lângă riscul de recrudescență, în cazul întoarcerii în Columbia, a sindromului posttraumatic important pe care l-a suferit în 1999 în urma răpirii, pentru o săptămână, a fiului său care la momentul respectiv avea 3 ani.
- 17 Prin decizia din 8 august 2001, cererea menționată a fost respinsă. Această decizie a făcut obiectul unei acțiuni în anulare și în suspendare la Conseil d'État, care a respins acțiunea în suspendare prin hotărârea din 22 mai 2003.
- 18 Începând cu 18 aprilie 2001, domnul Ruiz Zambrano și soția acestuia au fost înregistrați ca rezidenți în Schaerbeek (Belgia). La 2 octombrie 2001, deși nu deținea permis de muncă, reclamantul din acțiunea principală a încheiat cu societatea Plastoria un contract de muncă pe durată nedeterminată și cu normă întreagă care a produs efecte de la 1 octombrie 2001.
- 19 La 1 septembrie 2003, soția domnului Ruiz Zambrano a dat naștere celui de al doilea copil, Diego, care a dobândit cetățenia belgiană, în temeiul articolului 10 primul

paragraf din Codul privind cetățenia belgiană, în măsura în care, în lipsa unui demers expres al părinților în vederea recunoașterii cetățeniei columbiene, legea columbiană nu recunoaște această cetățenie copiilor născuți în afara teritoriului Columbiei.

- 20 Din decizia de trimitere mai rezultă că, la momentul nașterii celui de al doilea copil, domnul Ruiz Zambrano dispunea, ca urmare a activității sale profesionale, de resurse suficiente pentru a-i asigura întreținerea. Activitatea menționată determina plata unei remunerații conforme cu diferitele bareme aplicabile, după deducerea cuantumului legal al contribuțiilor de securitate socială, și plata contribuțiilor angajatorului.
- 21 La 9 aprilie 2004, domnul și doamna Ruiz Zambrano au depus o nouă cerere de regularizare a șederii în temeiul articolului 9 al treilea paragraf din Legea din 15 decembrie 1980, invocând ca element nou nașterea celui de al doilea copil al lor și întemeindu-se pe articolul 3 din Protocolul nr. 4 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, care s-ar opune ca respectivul copil să fie constrâns să părăsească teritoriul statului a cărui cetățenie o are.
- 22 În urma nașterii, la 26 august 2005, a celui de al treilea copil, Jessica, care, asemenea fratelui său Diego, a dobândit cetățenia belgiană, soții Ruiz Zambrano au depus, la 2 septembrie 2005, o cerere de stabilire a reședinței întemeiată pe articolul 40 din Legea din 15 decembrie 1980, în calitate de ascendenți ai unui resortisant belgian. La 13 septembrie 2005, pentru fiecare dintre aceștia, a fost eliberat un certificat de înregistrare a reședinței care acoperea în mod provizoriu șederea lor până la 13 februarie 2006.
- 23 Cererea de stabilire a reședinței a domnului Ruiz Zambrano a fost respinsă la 8 noiembrie 2005, pentru motivul că acesta „nu se poate prevala de aplicarea articolului

40 din Legea din 15 decembrie 1980, întrucât a ignorat legile din țara sa, prin faptul că nu și-a înscris copilul la autoritățile diplomatice sau consulare, dar a urmat în mod corect procedurile pe care le avea la dispoziție pentru a obține cetățenia belgiană [pentru acest copil] și pentru a încerca ulterior să își regularizeze pe această bază propria ședere”. La 26 ianuarie 2006, cererea soției sale de stabilire a reședinței a fost respinsă pentru același motiv.

24 De la introducerea, în luna martie 2006, a cererii de revizuire împotriva deciziei de respingere a cererii sale de stabilire a reședinței, domnul Ruiz Zambrano dispune de un certificat special de ședere valabil pe durata examinării respectivei cereri.

25 Între timp, și anume la 10 octombrie 2005, domnul Ruiz Zambrano a intrat în șomaj tehnic, ceea ce l-a determinat să depună o primă cerere de ajutor de șomaj, care a făcut obiectul unei decizii de respingere, notificată persoanei interesate la 20 februarie 2006. Respectiva decizie a fost atacată la instanța de trimitere prin cererea introductivă din 12 aprilie 2006.

26 În cadrul cercetării desfășurate cu privire la acțiunea formulată împotriva acestei decizii, Office des Étrangers [Biroul pentru străini] a confirmat că „persoana interesată și soția acestuia nu [puteau] exercita nicio activitate profesională, neputând fi luată totuși împotriva lor nicio măsură de returnare forțată, ca urmare a faptului că cererea acestora de regularizare era încă în curs de soluționare”.

27 Cu ocazia unei inspecții efectuate la 11 octombrie 2006 de Direction générale du contrôle des lois sociales [Direcția generală de control al aplicării legilor din domeniul social] la sediul angajatorului domnului Ruiz Zambrano, s-a constatat că persoana interesată era la serviciu. Acesta a trebuit să înceteze imediat munca. În ziua următoare, angajatorul domnului Ruiz Zambrano i-a desfăcut acestuia contractul de muncă cu efect imediat și fără indemnizație.

- 28 Cererea formulată de domnul Ruiz Zambrano în scopul de a beneficia de ajutor de șomaj corespunzător unei norme întregi începând cu data de 12 octombrie 2006 a fost respinsă prin decizia ONEm notificată la 20 noiembrie 2006. Această decizie a făcut de asemenea obiectul unei acțiuni la instanța de trimitere, introdusă prin cererea introductivă din 20 decembrie 2006.
- 29 La 23 iulie 2007, domnului Ruiz Zambrano i-a fost comunicată decizia adoptată de Office des Étrangers prin care a fost respinsă ca inadmisibilă cererea sa de regularizare a șederii introdusă la 9 aprilie 2004. Acțiunea formulată împotriva acestei decizii la Conseil du contentieux des étrangers [Consiliul competent cu soluționarea litigiilor privind străinii] a fost declarată ca rămasă fără obiect prin hotărârea din 8 ianuarie 2008, întrucât Office des Étrangers revocase respectiva decizie.
- 30 Prin scrisoarea din 25 octombrie 2007, Office des Étrangers i-a comunicat domnului Ruiz Zambrano că, în termen de 30 de zile de la notificarea scrisorii, cererea de revizuire introdusă în luna martie 2006 împotriva deciziei de respingere a cererii sale de stabilire a reședinței din 2 septembrie 2005 trebuie reintrodusă sub forma unei acțiuni în anulare la Conseil du contentieux des étrangers.
- 31 La 19 noiembrie 2007, domnul Ruiz Zambrano a introdus o astfel de acțiune pe care o întemeiază, în primul rând, pe inexistența „artificiilor juridice” care îi sunt imputate în decizia respectivă, amintind că dobândirea cetățeniei belgiene de către copiii săi minori născuți în Belgia nu era rezultatul vreunui demers pe care l-ar fi realizat în acest sens, ci era rezultatul aplicării legislației belgiene. Domnul Ruiz Zambrano invocă, pe de altă parte, o încălcare a articolelor 2 și 7 din Directiva 2004/38, precum și o încălcare a articolului 8 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO”) și a articolului 3 alineatul (1) din Protocolul nr. 4 la această convenție.

- 32 În observațiile scrise depuse la Curte, guvernul belgian arată că, începând cu 30 aprilie 2009, domnul Ruiz Zambrano beneficiază de un drept de ședere temporar, cu posibilitatea reinnoirii, cu excepția cazului în care se specifică altfel, și că ar trebui să beneficieze de permis de muncă de tip C, în temeiul Instrucțiunilor ministrului migrației și azilului din 26 martie 2009 privind aplicarea fostului articol 9 al treilea paragraf și a articolului 9 bis din Legea din 15 decembrie 1980.
- 33 Din decizia de trimitere rezultă că cele două decizii care fac obiectul acțiunii principale, prin care ONEm a refuzat să îi recunoască domnului Ruiz Zambrano dreptul la ajutorul de șomaj, mai întâi în perioadele de șomaj tehnic începând cu 10 octombrie 2005 și ulterior începând cu 12 octombrie 2006, ca urmare a pierderii locului său de muncă, se întemeiază exclusiv pe constatarea potrivit căreia zilele de muncă pe care acesta din urmă le invocă drept stagiu de cotizare necesar pentru șomerii din categoria sa de vârstă, respectiv 468 de zile de muncă în cursul celor 27 de luni anterioare cererii de ajutor de șomaj, nu au fost realizate în conformitate cu legislațiile referitoare la șederea străinilor și la angajarea forței de muncă străine.
- 34 În fața instanței de trimitere, domnul Ruiz Zambrano respinge această argumentare, arătând în special că obține un drept de ședere direct din Tratatul CE sau, cel puțin, că beneficiază de dreptul de ședere derivat care a fost recunoscut prin Hotărârea din 19 octombrie 2004, Zhu și Chen (C-200/02, Rec., p. I-9925) ascendenților unui copil de vârstă mică resortisant al unui stat membru și că, prin urmare, era scutit de obligația de a deține un permis de muncă.

35 În aceste condiții, tribunal du travail de Bruxelles (Tribunalul pentru Litigii de Muncă din Bruxelles) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Articolele 12 [CE], 17 [CE] și 18 [CE], unul sau mai multe dintre acestea, separat sau prin coroborare, acordă un drept de ședere unui cetățean al Uniunii pe teritoriul statului membru a cărui cetățenie o are, independent de exercitarea prealabilă de către acesta a dreptului său de a circula pe teritoriul statelor membre?

- 2) Articolele 12 [CE], 17 [CE] și 18 [CE] coroborate cu dispozițiile articolelor 21, 24 și 34 din Carta drepturilor fundamentale trebuie interpretate în sensul că dreptul, pe care îl recunosc fără discriminare pe motiv de cetățenie oricărui cetățean al Uniunii, de liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre implică, atunci când acest cetățean este un copil minor de vârstă mică aflat în întreținerea unui ascendent resortisant al unui stat terț, faptul că trebuie să se garanteze beneficiul dreptului de ședere al aceluși copil pe teritoriul statului membru în care are reședința și a cărui cetățenie o are, independent de exercitarea prealabilă, de către acesta sau [prin] intermediul reprezentantului său legal, a dreptului de a circula, conferind acestui drept de ședere efectul util a cărui necesitate a fost recunoscută de jurisprudența comunitară [(Hotărârea Zhu și Chen, citată anterior)], prin acordarea dreptului de ședere derivat ascendentului resortisant al unui stat terț care asigură întreținerea aceluși copil și care dispune de resurse suficiente și de o asigurare de sănătate, drept de care ar beneficia acest resortisant al unui stat terț în cazul în care copilul minor a cărui întreținere o asigură ar fi cetățean al Uniunii care nu are cetățenia statului membru în care are reședința?

- 3) Articolele 12 [CE], 17 [CE] și 18 [CE] coroborate cu dispozițiile articolelor 21, 24 și 34 din Carta drepturilor fundamentale trebuie interpretate în sensul că dreptul de ședere al unui copil minor, resortisant al unui stat membru, pe teritoriul căruia are reședința, trebuie să implice acordarea unei scutiri de permis de muncă ascendentului, resortisant al unui stat terț, care asigură întreținerea aceluși copil minor și care – dacă dreptul intern al statului membru în care are reședința nu ar

impune obligația de a deține un permis de muncă –, prin exercitarea unei activități salariate care îl afiliază la securitatea socială a aceluia stat [membru], îndeplinește condiția privind resursele suficiente și [pe cea privind] deținerea unei asigurări de sănătate, pentru a conferi dreptului de ședere al acestui copil efectul util pe care jurisprudența comunitară [(Hotărârea Zhu și Chen, citată anterior)] l-a recunoscut în favoarea unui copil minor, cetățean european care deține o altă cetățenie decât [cea] a statului membru în care are reședința și care se află în întreținerea unui ascendent, resortisant al unui stat terț?”

Cu privire la întrebările preliminare

- 36 Prin intermediul întrebărilor adresate, care trebuie examinate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă dispozițiile Tratatului FUE privind cetățenia Uniunii trebuie interpretate în sensul că acordă ascendentului, resortisant al unui stat terț, care asigură întreținerea copiilor săi de vârstă mică, cetățeni ai Uniunii, un drept de ședere în statul membru a cărui cetățenie aceștia o au și în care au reședința, precum și o scutire de permis de muncă în acest stat membru.
- 37 Toate guvernele care au prezentat observații Curții și Comisia Europeană arată că o situație precum cea a celui de al doilea și a celui de al treilea copil ai domnului Ruiz Zambrano, în măsura în care acești copii au reședința în statul membru a cărui cetățenie o au și nu au părăsit niciodată acest stat membru, nu intră în sfera situațiilor vizate de libertatea de circulație și de ședere garantate de dreptul Uniunii. Prin urmare, dispozițiile dreptului Uniunii menționate de instanța de trimitere nu ar fi aplicabile în acțiunea principală.

- 38 În schimb, domnul Ruiz Zambrano arată că invocarea dispozițiilor cu privire la cetățenia Uniunii în raport cu copiii săi Diego și Jessica nu presupune o deplasare a acestora în afara statului membru în cauză și că, în calitate de membru al familiei, el însuși poate să pretindă un drept de ședere, precum și o scutire de permis de muncă în acest stat membru.
- 39 Trebuie să se constate de la bun început că, în temeiul alineatului (1) al articolului 3 din Directiva 2004/38, intitulat „Destinatarii”, aceasta se aplică oricărui cetățean al Uniunii care „se deplasează sau își are reședința într-un stat membru, altul decât cel al cărui resortisant este, precum și membrilor familiei sale”. Prin urmare, directiva menționată nu se aplică într-o situație precum cea în discuție în acțiunea principală.
- 40 Articolul 20 TFUE conferă oricărei persoane care are cetățenia unui stat membru statutul de cetățean al Uniunii (a se vedea în special Hotărârea din 11 iulie 2002, D’Hoop, C-224/98, Rec., p. I-6191, punctul 27, și Hotărârea din 2 octombrie 2003, Garcia Avello, C-148/02, Rec., p. I-11613, punctul 21). Având cetățenie belgiană, ale cărei condiții de dobândire intră în sfera de competență a statului membru în cauză (a se vedea în acest sens, în special, Hotărârea din 2 martie 2010, Rottmann, C-135/08, Rep., p. I-1449, punctul 39), al doilea și al treilea copil ai reclamantului din acțiunea principală beneficiază în mod incontestabil de acest statut (a se vedea în acest sens Hotărârile citate anterior Garcia Avello, punctul 21, precum și Zhu și Chen, punctul 20).
- 41 Curtea a arătat în repetate rânduri că statutul de cetățean al Uniunii are vocația de a fi statutul fundamental al resortisanților statelor membre (a se vedea printre altele Hotărârea din 20 septembrie 2001, Grzelczyk, C-184/99, Rec., p. I-6193, punctul 31, Hotărârea din 17 septembrie 2002, Baumbast și R, C-413/99, Rec., p. I-7091, punctul 82, și Hotărârile citate anterior Garcia Avello, punctul 22, Zhu și Chen, punctul 25, precum și Rottmann, punctul 43).

- 42 În aceste condiții, articolul 20 TFUE se opune unor măsuri naționale care au efectul de a-i priva pe cetățenii Uniunii de beneficiul efectiv al esenței drepturilor conferite de statutul lor de cetățean al Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea Rottmann, citată anterior, punctul 42).
- 43 Or, refuzul acordării dreptului de ședere unei persoane, resortisantă a unui stat terț, în statul membru în care au reședința copiii săi de vârstă mică, resortisanți ai respectivului stat membru, a căror întreținere o asigură aceasta, precum și refuzul de a-i acorda un permis de muncă vor avea un asemenea efect.
- 44 Astfel, trebuie să se considere că un astfel de refuz de acordare a dreptului de ședere va avea drept consecință faptul că respectivii copii, cetățeni ai Uniunii, vor fi obligați să părăsească teritoriul Uniunii pentru a-și însoți părinții. În același mod, dacă nu se acordă un permis de muncă unei astfel de persoane, aceasta riscă să nu dispună de resursele necesare pentru a face față propriilor sale nevoi și celor ale familiei sale, ceea ce ar avea de asemenea drept consecință obligarea copiilor săi, cetățeni ai Uniunii, să părăsească teritoriul acesteia. În asemenea condiții, respectivii cetățeni ai Uniunii vor fi, în fapt, în imposibilitatea de a exercita esența drepturilor conferite de statutul lor de cetățean al Uniunii.
- 45 Este necesar, așadar, să se răspundă la întrebările adresate că articolul 20 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune ca un stat membru, pe de o parte, să refuze unui resortisant al unui stat terț, care asigură întreținerea copiilor săi de vârstă mică, cetățeni ai Uniunii, șederea în statul membru de reședință al acestora din urmă și ai cărui cetățeni sunt și, pe de altă parte, să refuze respectivului resortisant al unui stat terț acordarea unui permis de muncă, în măsura în care astfel de decizii i-ar priva pe acei copii de beneficiul efectiv al esenței drepturilor corespunzătoare statutului de cetățean al Uniunii.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 46 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

Articolul 20 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune ca un stat membru, pe de o parte, să refuze unui resortisant al unui stat terț, care asigură întreținerea copiilor săi de vârstă mică, cetățeni ai Uniunii, șederea în statul membru de reședință al acestora din urmă și ai cărui cetățeni sunt și, pe de altă parte, să refuze respectivului resortisant al unui stat terț acordarea unui permis de muncă, în măsura în care astfel de decizii i-ar priva pe acei copii de beneficiul efectiv al esenței drepturilor corespunzătoare statutului de cetățean al Uniunii.

Semnături